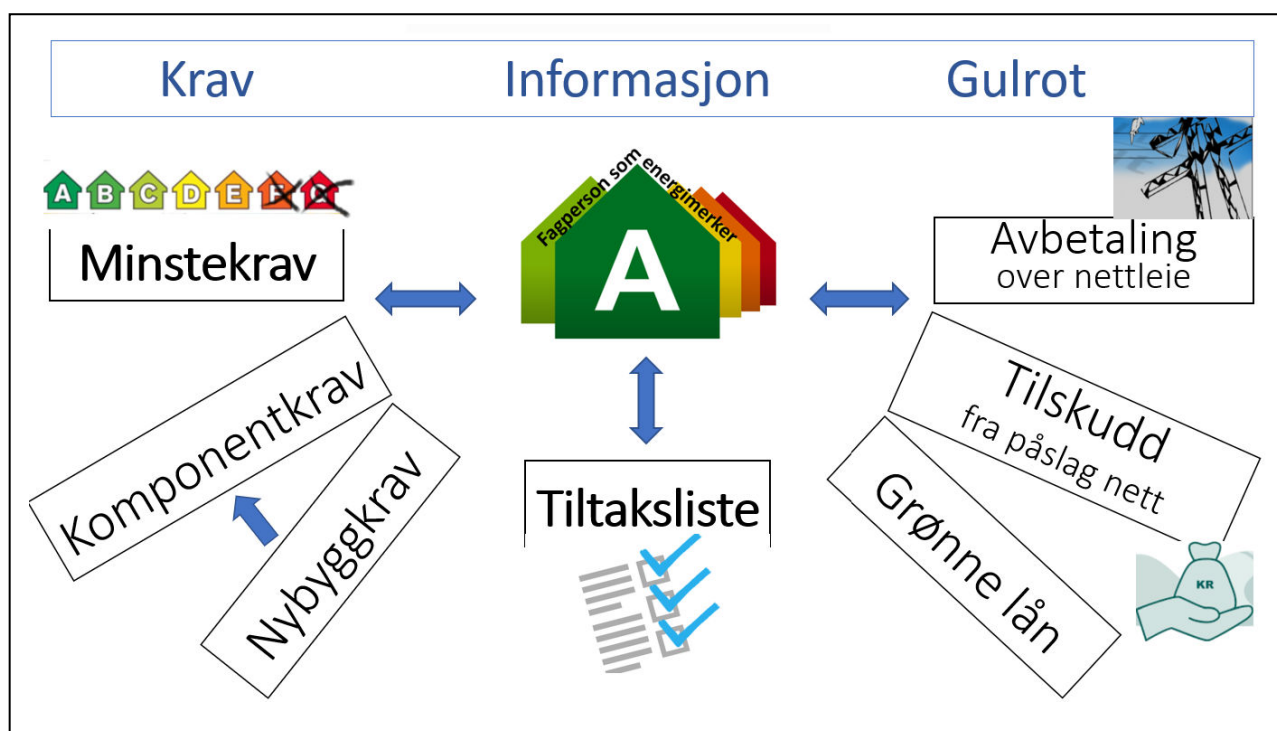

Energieffektivisering i bygg:

Naturvernforbundets forslag til virkemiddelpakke

Alle er enige om at energieffektivisering i bygg er nødvendig og har et stort potensial. Naturvernforbundet foreslår en pakke med 10 nye virkemidler, som hver for seg og i samspill, vil bidra til å frigi verdifull strøm til nye formål. Denne pakken består av krav, informasjon og økonomisk støtte er et forslag til helhetlig handlingsplan slik energikommisjonen etterlyser.

Tiltakspakken i 10 punkt

- 1) Krav om energimerking av alle bygg. Energimerking og tiltaksliste må gjøres av fagfolk.** Energimerkeordningen er et godt kommunikasjonsverktøy om energimerke, minstekrav, energikravene i TEK og taksonomien samordnes.
- 2) Minste energiutnyttelseskrav for eksisterende bygg.** Dette må varsles i god tid og innføres stegvis. De dårligste offentlig bygg og næringsbygg (i dag energiklasse G) må tilfredsstille kravene til henholdsvis energiklasse F i 2027 og E i 2030. Tilsvarende krav for boliger kommer i 2030 og 2033. Innen 2050 skal hele bygningsmassen være energiklasse A.
- 3) Energikrav ved fornyelse av komponenter.** Bestemmelsen i plan- og bygningslovens § 31-2 om dagens energikrav også gjelder ved tiltak på eksisterende bygg må håndheves strengere.
- 4) Krav om energioppfølging.** Det innføres krav om energioppfølging i alle bygg og virksomheter med et energiforbruk over 100 000 kWh/år.
- 5) Strenger energikrav til nybygg.** Stegvis strengere krav til nybygg. Ny innskjerperler bør være teknologinøytrale for å stimulere forbedringer i tekniske installasjon, alternative oppvarmingsløsninger og lokal energiproduksjon i tillegg til en god bygningskropp.
- 6) Lønnsomme ENØK-investeringer nedbetales over nettleie.** Lønnsomme tiltak identifisert i forbindelse med energimerking må kunne avbetales over nettleie i takt med tiltakets tekniske levetid (opptil 100.000 og 30 år). Tiltaket og betalingsforpliktelsen vil følge anleggsadressen og overtas av evt. nye leietakere/eiere.
- 7) Påslag i nett-tariffen tilbakebetales som tilskudd.** Tilskudd gis til helhetlig eller stegvis oppgradering til nesten 0-energistandard (NZEB). I tillegg gis tilskudd til energimerking med fagperson for utarbeidelse av tiltaksplan og evt plan for helhetlig oppgradering.
- 8) ENOVA-tilskudd** til forbildeprosjekter med spesielt høy energistandard (rehab og nybygg) og videreføring av tilskudd til introduksjon av ny teknologi privat.
- 9) Grønne lån i Husbanken og Kommunalbanken** for energioppgradering og lokal energiproduksjon i boliger og offentlig bygg.
- 10) Etterprøvbare mål for energifrigjøring.** Regjeringen slår fast et nasjonalt og i bygg og gir NVE i oppdrag å koordinere, lage årlig framdriftsrapport, vurdering av måloppnåelse og initiere nye virkemidler ved behov.

Nødvendig virkemidler for energifrigjøring i bygg

1. Innledning

Det er store muligheter for energieffektivisering av bygg. Dette er det raskeste og minst konfliktfylte tiltaket for å fremskaffe strøm til andre formål. Samtidig vil det bidra til å bedre inn klima og gjøre husholdninger og næringsliv mindre sårbare for høye energipriser.

Naturvernforbundet har derfor lenge prioritert arbeidet med energifrigjøring i bygg. Vi tok initiativ til Lavenergiutvalget¹ som leverte sin rapport i 2009 der det ble vist at energiforbruket i byggsektoren kan halveres om vi oppgraderer riktig i forbindelse med vedlikehold og modernisering og skjerper energikravene ved nybygg. I årene som fulgte har nybygg blitt mer energieffektive, mens oppgradering av eksisterende bygg ikke har blitt prioritert. Stortinget har i flere omganger bedt om en helhetlig plan for energieffektivisering i eksisterende bygg, men ulike regjeringer har gjentatte ganger ikke levert. Samlet sett har energibruk i bygg økt fra 79 TWh i 2015 til 83 TWh i 2021 ifølge SSB. Mens mesteparten av energiforbruket i boliger går til oppvarming og varmtvann, mens i yrkesbygg er det for det meste drift av tekniske installasjoner som drar opp forbruket. Strømprisene har historisk sett vært svært lave i Norge over mange år, og dermed har det vært dårlig med insentiver for å få ned strømforbruket.

NVE og Dibk har identifisert tiltak som er relevante for å redusere energibruk i bygg. Beregninger viser at det er et stort teknisk og samfunnsøkonomisk potensial. Det tekniske potensialet er anslått å være rundt 49 TWh. Tiltak på bygningskroppen, tekniske systemer og energioppfølging med en kostnad (LCOE) under 1 kr/kWh, utgjør hele 24 TWh. Det meste av potensialet er i småhus og næringsbygg, hvor særlig isoleringstiltak, energioppfølging og ventilasjonstiltak er relevante. Tiltak innen oppvarming kommer i tillegg, slik som omlegging til varmepumper og solfangere, hvor det også er betydelig potensial².

Energikommisjonen oppgir potensialet innen 2030 for energieffektivisering til 15-20 TWh, for varmepumper 6-11 TWh og for solceller 5 til 10 TWh.

Høsten 2022 hadde vi alle muligheter til å starte en bølge av effektiviseringstiltak. Dessverre kom det ingen plan for eller nye tiltak i statsbudsjettet. Energikommisjonen, som la frem sin rapport 1. februar 2023, mener forbruket i bygg kan reduseres med 15-20 TWh innen 2030.

Energikommisjonen anbefaler at:

- Det må utarbeides en nasjonal handlingsplan for energieffektivisering. Handlingsplanen skal ha et energisystemperspektiv og vise retning. I handlingsplanen skal det klargjøres hvordan energieffektivisering, lokal energiproduksjon, lokale varmekilder og forbrukerfleksibilitet kan bidra til en god forsyningsikkerhet for strøm.
- Handlingsplanen skal rettes mot alle sektorer og tilrettelegge for sektorkobling.

¹ [Lavenergiutvalget](#) ble konstituert 2. mars 2009 på mandat fra Olje- og energiministeren

² NVE og Dibk, 2022: Underlag for langsiktig strategi for energieffektivisering ved renovering av bygninger.

13.04.2023

- Handlingsplanen skal ha mål og delmål for energieffektivisering, og for varme og fleksibilitet der det er hensiktsmessig. Mål som settes i handlingsplanen må være etterprøvbare.
- Handlingsplanen må inneholde en tiltakspakke/virkemiddelspakke som samlet vil sikre måloppnåelse og inneholde nye og justerte virkemidler som er egnet til å oppnå målene og er rettet mot identifiserte barrierer.

Også det internasjonale energibyrået IEA sier i sin "Net Zero Report" fra 2021 at en sterk økning i den årlige forbedringen av energieffektiviteten³ er nødvendig for å begrense den globale oppvarmingen til 1,5 grader C. Energieffektivisering og energisparing er den raskeste, billigste og minst konfliktfylte måten å framskaffe den energien som trengs for å erstatte den fossile energien på.

Naturvernforbundet mener det er på høy tid med et krafttak for bærekraftig byggsektor. Bygg pusses opp for milliarder, men ofte uten å bedre de grunnleggende kvalitetene. Vi bruker mesteparten av tiden inne. Mange bygg har dårlig inn klima, mangler universell utforming og har unødvendig høyt energibehov.

2. En helhetlig pakke med virkemidler

For å realisere disse målene, som det stor enighet om i det norske samfunnet, har Naturvernforbundet utarbeidet forslag med et helhetlig sett av som vi tror vil være nødvendig for å realisere ambisjonen om å frigi energi i byggsektoren.

En slik pakke må bestå av en kombinasjon av regulatoriske krav, god informasjon og økonomiske støtteordninger. Det er nødvendig med både pisk og gulrøtter. Dette samsvarer med NVE og Dibks anbefalinger av virkemidler som har det største potensialet⁴;

- Juridiske, som krav og forbud.
- Økonomiske, som tilskudd og lån til investering (og drift), ev. skattefradrag.

I pakken av virkemidler som er foreslått vil de ulike virkemidlene samvirke og forsterke hverandre. Det må settes krav til minimumsstandarder også i eksisterende bygg. Slik krav er normgivende og angir samfunnets forventning til energistandard. Krav må likevel gjennomføres med fleksibilitet for å kunne ivareta mangfoldet av bygg, byggeiere og andre samfunnsbehov. De må også varsles i god tid for å gi mulighet til planlegging og tilpasning

Ett av hovedproblemene i energieffektiviseringsarbeidet er at selv lønnsomme tiltak ikke gjennomføres. Det kan være mange grunner til dette, som mangel på informasjon, nødvendig kapital og usikkerhet om hvor lenge man blir i lokalet. Forholdet mellom huseier og leietaker er også en kjent barriere da kostnaden faller på eier og gevinsten på leietaker.

Øyvind Leistad⁵ i Enova skriver om barrierer at «De færreste eiere og brukere av bygg har utstrakt byggfaglig kompetanse og har derfor ikke forutsetninger for selv å vurdere hvilke tiltak det er lønnsomt å gjennomføre» og «en annen årsak er at selv om mange energitiltak er

³ En dobling fra 2 til 4 % årlig forbedring. IEA; [Net Zero Report](#)

⁴ NVE og Dibk, 2022: Underlag for langsiktig strategi for energieffektivisering ved renovering av bygninger.

⁵ Leserinnlegg 15.12.2022

13.04.2023

lønnsomme, så er den samlede årlige besparelsen i kroner og øre ofte beskjedent. Dette kombinert med en viss fare for plunder og heft gjør at vinninga fort kan gå opp i spinninga».

3. Foreslåtte virkemidler

På denne bakgrunn foreslår Naturvernforbundet ti virkemidler som alle er kjente og enkle å gjennomføre. Samlet sett vil dette sette fart på oppgradering av eksisterende bygningsmasse og frigi strøm som trengs for å erstatte bruk av fossil energi i andre sektorer.

Det første tiltaket etablerer energimerking som et godt informasjonsgrunnlag og en felles plattform i kommunikasjonen mellom byggeiere, myndighetene og finansieringsinstitusjonene. De neste fire tiltakene er «pisk» i form av regulatoriske virkemidler som kan gjennomføres uten kostnad for staten. De neste fire tiltakene er «gulrøtter» som i hovedsak kan være selvfinansierende med påslaget i nett-tariffen til Klima- og energifondet i Enova. Det siste tiltaket handler om å koordinere, sette mål, evaluere og forbedre.

3.1 Krav om energimerking av alle bygg.

Energimerking og tiltaksliste må gjøres av fagfolk.

Energimerkeordningen er et godt kommunikasjonsverktøy om energimerke, minstekrav, energikravene i TEK og taksonomien samordnes.

Krav om energimerking gjelder i dag bare ved salg og utleie. Kun for større bygg med kompliserte varme- og kjøleanlegg er det krav om bruk av utenforstående fagperson i energimerkingen. Dagens energimerke med den særnorske ordningen at eier selv gjøre en enkel energimerking, har liten verdi. Tiltakslisten som skal følge energimerke har i praksis helt forsvunnet. Naturvernforbundet mener det må stilles krav til fagkompetanse ved energimerking og utarbeidelse av en tiltaksliste som reelt kan fungere som en energiplan/prioriteringsliste for energioppgradering av bygget.

. Slik energimerking med en tiltaksliste kan lages av energirådgivere, men også av takstmenn som allerede er involvert i forbindelse ved salg.

Selve energimerke må revideres for å bedre tilpasses en posisjon som sentralt virkemiddel i arbeidet med energieffektivisering i bygg. Samtidig må også energikravene i TEK justeres slik at begge ordningene får samme beregningsmetode og koordineres med EUs bygningsenergidirektiv og EU taksonomien. Samtidig må beregningene være realistisk og anvendelig for å utløse tilskudd og grønn finansiering.

En oppdatert energiattest vil være nødvendig for å dokumentere at bygget oppfyller minstekravene beskrevet i 3.2 Samtidig vil energimerke med tilhørende tiltaksliste vil være avgjørende for å utløse finansiering som beskrevet i 3.6 og tilskudd som beskrevet i 3.7. Når energimerke brukes på denne måten, vil det legge grunnlag for teknologinøytrale finansieringsordninger.

13.04.2023

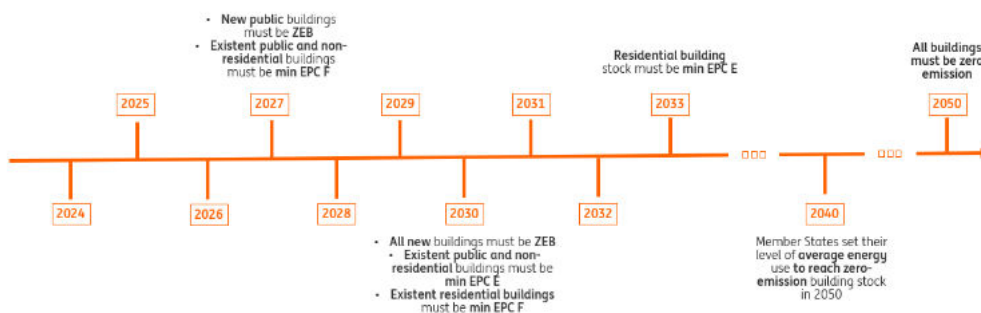
3.2 Minste energiutnyttelseskrav for eksisterende bygg.

Dette må varsles i god tid og innføres stegvis. De dårligste offentlig bygg og næringsbygg (i dag energiklasse G) må tilfredsstille kravene til henholdsvis energiklasse F i 2027 og E i 2030. Tilsvarende krav for boliger kommer i 2030 og 2033. Innen 2050 skal hele bygningsmassen være energiklasse A.

Målet er å løfte de fleste bygg opp i energiklasse A i forbindelse med nødvendig vedlikehold og modernisering i årene frem mot 2050. For enkelte bygg vil kulturhistoriske hensyn og tekniske begrensninger gjøre at det ikke er mulig med ambisiøs oppgradering.

Kravene kan med fordel følge EUs pågående arbeid med nytt bygningsenergidirektive der kommisjonen forslår MEPS (Minimum Energy Performance Standards) i 2030 som vil medføre utfasing av de to laveste energiklassene F og G. I første omgang innføres for offentlig eide bygg og yrkesbygg som fra 2027 må være minst F og 2030 minst E. For boliger kommer kravene med tre års forsinkelse. Unntaksbestemmelser vil gjelde for bygg med kulturhistoriske verdier, tekniske begrensning eller der bruken ikke medfører vesentlig oppvarming.

Commission's MEPS enforcement timeline

Source: European Commission, ING

3.3 Energikrav ved fornyelse av komponenter.

Bestemmelsen i plan- og bygningslovens § 31-2 om dagens energikrav også gjelder ved tiltak på eksisterende bygg må håndheves strengere.

Energikrav i forbindelse med oppgradering er i praksis en sovende paragraf i mange kommuner. I plan og bygningsloven § 31.2 heter at «Ved hovedombygging gjelder kravene etter denne loven for byggverket i sin helhet. Ved øvrige tiltak gjelder relevante krav i loven for de delene av byggverket som tiltaket omfatter».

Tiltak på bygg inkludert reparasjoner og fasadeendringer er i utgangspunktet søknadspliktig i henhold til plan- og bygningsloven, kapittel 20 om byggesaksbehandling.

Det er imidlertid angitt unntaksbestemmelser om omfatter fasadeendringer som ikke endrer byggets karakter og andre mindre tiltak som kommunen finner grunn til å fritta (§20.5).

Vedlikehold der likt byttes mot likt er ikke å anse som søknadspliktig.

13.04.2023

Er et tiltak søknadspliktige gjelder i utgangspunktet energikravene som for nybygg, slik de er regulert i forskriften (TEK17) kapittel 14. Det vil da også gjelde bl.a. vesentlig endring eller reparasjon av bygningen og fasadeendring. Oppgradering av bygningskropp kommer i denne kategorien.

DiBK har utarbeidet en [veileder](#) som skal gjøre det lettere å avgjøre hvilke tiltak på eksisterende bygg som er søknadspliktige. Veiledningen beskriver en strengere fortolkning av søknadsplikten enn praksis i mange kommuner. Det innebærer at flere tiltak som f.eks. etterisolering og utskifting av vinduer blir søknadspliktige.

Kommunenes adgang til å lempe på kravene har derfor medført at hver enkelt kommune stiller ulike tekniske krav ved rehabilitering av eksisterende bygg, som hvilke tiltak som prioriteres og hvilket kravsnivå kommunen krever. Dette medfører usikkerhet blant byggeiere om hvilke krav som faktisk gjelder for eksisterende bygg⁶. Det er ytterligere usikkerhet knyttet til om det kreves en enkel søknad fra eier av bygget eller en fullstendig beskrivelse fra et foretak med ansvarsrett.

Der det tiltaket er søknadspliktig vil det også komme et saksbehandlingsgebyr fra kommune. I tillegg kan huseier ha kostnader i forbindelse med utarbeidelse av søknaden. Det er uklar grense mellom hva byggeier kan søke om selv og hva som krever søknad fra selskap med ansvarsrett.

Naturvernforbundet mener at behandling av søknad som kun inneholder oppgradering av bygningskropp (uten tilbygg, påbygg eller vesentlig fasadeendring) og der de oppgraderte elementene tilfredsstillende energikravene i gjelden TEK, må være gratis.

3.4 Krav om energioppfølging.

Det innføres krav om energioppfølging i alle bygg og virksomheter med et energiforbruk over 100 000 kWh/år.

Energioppfølgingsystem (EOS) er systematisk og periodevis kontroll og oppfølging av energibruk. Når EOS er etablert skal en kunne finne svar på hvordan energibruken varierer over året, måneden, dagen og timen, hva som påvirker energiforbruket, som utetemperatur og aktivitet, samt hva energien blir brukt til. Dette gir et grunnlag for hvor og når energiforbruket kan reduseres.

Nettselskapene må tilby gode nettløsninger som gjør det enkelt å følge eget strømforbruk.

3.5 Strenger energikrav til nybygg

Stegvis strengere krav til nybygg. Ny innskjerpelser bør være teknologinøytrale for å stimulere forbedringer i tekniske installasjon, alternative oppvarmingsløsninger og lokal energiproduksjon i tillegg til en god bygningskropp.

⁶ NVE og DiBK, 2022: Underlag for langsiktig strategi for energieffektivisering ved renovering av bygninger.

13.04.2023

Nybygg og økt bygningsmasse bidrar til å øke sektorens energibehov frem mot 2050.

Arealbehovet må begrenses gjennom ombruk og arealeffektivitet.

Alle nybygg må være 0-energihus eller nær 0-energi innen 2030. Fremtidige krav til nybygg må i tillegg til en god bygningskropp sette krav til lokal energiproduksjon som fjernvarme, varmepumper og solceller.

3.6 Lønnsomme ENØK-investeringer nedbetales over nettleie

Lønnsomme tiltak identifisert i forbindelse med energimerking må kunne avbetales over nettleie i takt med tiltakets tekniske levetid (opptil 100.000 og 30 år). Tiltaket og betalingsforpliktelsen vil følge anleggsadressen og overtas av evt. nye leietakere/eiere.

Flere strømselskaper har gode ordninger der du kan kjøpe en varmepumpe og tilbakebetale over strømregningen. Det er også mulighet til å lease solceller. Ulempen med dette er at du som forbruker binder deg til en leverandør.

Å forplikte nettselskapene som monopolister til å tilby slike finansieringsordninger gir en rekke fordeler:

- Tilbudet når alle uten at det er nødvendig å binde seg til en tilbyder av strøm
- Avtalen følger anleggsadressen. Om huset selges før installasjonen er nedbetalt, følger både installasjonen (eks varmepumpe) og betalingsforpliktelsen med over til ny eier
- Det løser kostnadsfordelingen i eier-leier problematikken ved både eier og leier kan ta initiativ til lønnsomme tiltak som strekker seg utover leiekontraktens tidsperiode
- Ordningen er teknologinøytral. Alle tiltak fra energimerkes tiltaksliste kvalifiserer for ordningen.
- Ordningen er ikke konkurransevridende, alle skaldskaper kan levere gjeldende løsninger kan formidle finansieringen. Selskapene må selv stå ansvarlig for service og granstier på vanlig måte.
- Renten er lav – for eks knyttet til renten på statsobligasjoner, for tiden 3 %
- Evt tilskudd trekkes fra av nettselskapet før nedbetalingen starter
- Nettselskapene vil tjene på at det blir fart på tiltak som loftsisolering og 3-lags vinduer som reduserer effektbelastningen på de kaldeste dagene

Nedbetalingstiden bør speile energitiltakets tekniske levetid. En luft-til-luft-varmepumpe med f.eks. 10 år og isolering av loft og nye vinduer med f.eks. 30 år. Dette vil gjøre at kostnadene ved økt nettleie blir mindre enn besparelsen som følge av redusert energibehov. Om finansieringsgrensen settes til maksimalt 100.000 kr over 30 år vil det øke nettleien med i underkant av 300 kr per måned. Dette er ikke en urimelig forpliktelse å skulle overføre til eventuelt nye leietakere/eiere av strømmåleren som tiltaket er tilknyttet.

3.7 Påslag i nett-tariffen tilbakebetales som tilskudd fra Enova

Tilskudd gis til helhetlig eller stegvis oppgradering til nesten 0-energistandard (NZEB). I tillegg gis tilskudd til energimerking med fagperson for utarbeidelse av tiltaksplan og evt plan for helhetlig oppgradering.

13.04.2023

I nettleien inngår en avgift på til Enova, som er på **1,00 øre per kWh**. I tillegg er det mva på avgiften til Enova som da i praksis utgjør 1,25 øre for forbruker. Avgiften omfatter kraft til husholdninger og næringsvirksomhet utenom industrien og administrasjonsbygg i industrien. Totalt innbetalt til Klima- og energifondet i Enova fra påslag på nettatariffen i 2020 var på 713,6 millioner.

Dette er en avgift som er betalt inn fra energibruk i bygg og bør øremerkes for tiltak i de samme byggene. Alle betaler inn avgift ved bruk av strøm og pengene betales tilbake til de som gjør forhåndsdefinerte tiltak for å redusere forbruket. I dag går en begrenset andel tilbake til tiltak i bygg mens resterende midler går til tak i andre sektorer som ikke betaler inn til fondet. Bruken av disse midlene skal ikke ha som formål å fremme introduksjon av ny teknologi, men anvendes til helt normale tiltak med kjent teknologi som oppgradering av bygningskropp og tekniske installasjoner.

Tilskuddet bør ikke baseres seg på en % andel av kostnadene, men gis som en forhåndsbestemt sats for redefinerte tiltak, med et gitt beløp per enhet eller m² der bygningselementet bringes opp til dagens standard. Støtten bør beregnes ut ifra beregnet spart energi slik at kr-beløpet per spart kWh blir lik for de forskjellige tiltakene. På denne måten blir det høyest tilskudd til de tiltakene som frigir mest energi og de mest lønnsomme og virkningsfulle tiltakene gjennomføres først. Støtten kan også knyttes til energimerket ved at støtten knyttes til hvor mange steg man klatrer på merkeskalaen.

Et slik tilskudd vil tillate trinnvis oppgradering etter hvert som det oppstår behov for fornyelse av ulike bygningselementer. Det er i et resursperspektiv uheldig å fornye vel fungerende bygningselement kun for å oppnå støtte til helhetlig oppgradering. Satser som foreslås under antas å være tilstrekkelig til å velge høy standard når det er behov for tiltak, men ikke så høy at den i urimelig grad medfører til utskifting av funksjonelle byggelementer med lang gjenværende levetid.

3.8 ENOVA-tilskudd

Tilskudd til forbildeprosjekter med spesielt høy energistandard (rehab og nybygg) og videreføring av tilskudd til introduksjon av ny teknologi privat.

Enova har sitt oppdrag bidra til introduksjon av ny energieffektiv teknologi. Det er viktig å stimulere til teknologiutvikling og fremme forbildeprosjekter og tiltak som kan bidra til teknologiutvikling også i byggsektoren.

3.9 Grønne lån i Husbanken og Kommunalbanken

Lån til energioppgradering og lokal energiproduksjon i boliger og offentlige bygg.

Vel så viktig som tilskudd er tilgang til finansiering. For mange er finansiering av oppgraderingen den viktigste barrieren.

Det må etableres særskilte låneordninger for oppgradering. [Husbanken](#) har en egen ordning for oppgraderingsprosjekter som bidrar vesentlig til en mer energieffektiv og tilgjengelig boligmasse. Dette er en mulighet for eneboliger på opp til 150 m² og leiligheter opp til 100 m². Husbanken kan gi lån til oppgradering av yttertak og yttervegg inkludert vindu og dører. I tillegg til energioppgradering må prosjektet inkludere tiltak som bidrar til universell utforming. Oppgradering kan skje trinnvis såfremt det er vurdert at tiltak ikke hindrer andre viktige oppgraderingstiltak i fremtiden.

De fleste boligeiere har lån i vanlig bank. For mange, og spesielt nyetablerte som har kjøpt en brukt bolig, vil forskrift om finansforetakenes utlånspraksis (utlånsforskriften) sette begrensning for mulighetene til å finansiere en oppgradering.

En oppgradering som er dokumentert i tråd med Husbankens krav bør gi boliglånsbankene mulighet til å større rom til å gjøre unntak fra begrensningen i utlånsforskriften. Dette kan forsvares med at oppgraderingen vil øke boligens verdi, redusere driftskostnader og i mange tilfeller medføre lavere rente. Boliger i energiklasse A og B regnes som bærekraftig økonomisk aktivitet etter EU-taksonomien. Mange banker gir allerede slike [grønne boliglån](#) med betydelig redusert rente.

3.10 Etterprøvbare mål for energifrigjøring

Regjeringen slår fast et nasjonalt og i bygg og gir NVE i oppdrag å koordinere, lage årlig framdriftsrapport, vurdering av måloppnåelse og initiere nye virkemidler ved behov.

Energieffektivisering av bygg og oppgradering av bygningsmassen er en langsiktig aktivitet som krever kvantifiserbare mål, koordinerte virkemidler, god rapportering og analyse av virkemidlenes effekt fr å kunne lykkes. I dag er en lang rekke departementer og institusjoner involvert uten en overordnet samlet struktur.